Mohai V. Lajos

A kanizsai beszéd

Engedjék meg, hogy *életem e nevezetes óráján* Önökhöz szóljak.

1956. július 21-dikén Anyám nem ment be a kórházba, pedig a fájdalmai figyelmeztették, hogy hamarosan megindulhat a szülés. Sietve hívtak Katonarétről bábát, hogy hozzáfogjon a legszükségesebb teendőkhöz.

Forró nyári nap volt, szombat, kevéssel múlt dél, az utcai szobák fenyőfái alatt állt a levegő.

Erről a napról az egész család olyan gyengédséggel beszélt, mintha egyedül ez a nap hozott volna szerencsét ránk.

Amikor járni tanultam, az út fától fáig tartott, eltévedni nem lehetett.

A gyermekkor, ahol utamra leltem, ma is egyhelyben áll, és az élet végéhez közeledve sem fakul meg a színe.

Mielőtt az utolsó pillanat eljönne, haladékot kérnék, és a hozzám siető városszéli patak vizében a korán ébredő gyerek arcát keresném.

Ez a legtisztább tükör, amibe valaha is belenéztem.

A Rózsa utcában, Anyám, körömcipője hegyével kötötte össze a konyhakő mintáit az univerzummal*:*

mozdulatlan pöttyöt követ némán,
melancholia *ringatja őt árván,*
ha föllármázza a tarka élet,
úgy tesz, hogy álmodja az egészet.

A születés helye mindent eldöntött. Odakint volt a város. A városom.

A város Európa e pontján archiváltan élő történelem, az emlékezet és képzelet megszentelt helye.

Közel esnek hozzá az Alpok nyúlványai és az Adria fényzománcos hulláma.

A város utcái között térkép nélkül is könnyű eligazodni.

A belvárosi paloták sorát és a ferencjózsefi korban épült kaszárnyákat hosszúkás, falusias, jobbára sváb mintára készült házak váltják föl, veteményeskertekkel, ősszel érő gyümölcsösökkel.

A házak homlokzatáról itt-ott már letöredeztek a stukkók, a henger alakú oszlopok sérüléseit – **ezek háborús sebek** – kijavították, malterral kitöltötték, a falakat tavaszonként sárgára meszelték.

A kertek mögött nagy szántók és széles mezők veszik körbe a szélső házakat.

A Deák-tér három egymásba kulcsolódó park középső része.

Mögötte, a keleti irányban húzódó háromszögletű liget az Eötvös-tér, nyugatra, a Fő utca lejtőjének végén az Erzsébet-tér található, ennek kiterjedése és nagysága a két zöldterület kétszerese.

A tér légies hatást nyújt.

Ez az elrendezés fölidézi Zágráb központját a Főpályaudvartól a Székesegyházig.

Csak ott a talaj emelkedik, itt pedig ereszkedik.

A két város távolsága mintegy százhatvan kilométer, egymással szemben fekszenek, a Fölsőtemplom és a Székesegyház közötti teret végeláthatatlan mezők és erdőségek tagolják.

Szabad szemmel a két város egymásba kulcsolódó parkjait lehet megfigyelni; ehhez azonban megfelelő helyet kell találnunk.

A városban a Fölsőtemplom előtti, **terméskőből kirakott lépcsősor ez a hely**, Zágrábban a Főpályaudvar előtti tér, ahol a keskeny nyomtávú villamosok éles csengettyűhanggal figyelmeztetik a járókelőket, ha a megállóból elindulnak.

A város követei a madarak.

A madarak a legkíméletlenebb körülmények között is kitartanak a város mellett, ahogy kitartottak évszázadokon keresztül.

A város fölött nap nap után óvatosan átszelik a levegőt, észak felé a Romlottvárig repülnek, dél felé a magasdi majorig, majd hullámzó vonalakban visszaszállnak a fészkeikre.

Az ég nem nyeli el őket, a messzeség is csak annyira, ameddig elér a szem.

Toronyiránt térnek haza, oda, ahonnan elindultak.

Ez a sors jutott nekik, a világ erre teremtette őket.

Kanizsa az örökzöldek városa.

Az emberek a házak elé kiültetik ezeket a mediterrán növényeket, mindenhová, ahol csak találnak egy talpalatnyi földet -- a járda mellett, vagy az útszélen.

Gondos odafigyeléssel sövényt húznak belőlük, ezek nagy esőzések után órákig csuromvizesek, és frissességet árasztanak magukból.

Szinte harsog a város a zöldtől.

Ez lenyűgöz.

Kanizsa sűrű hőséggel izzik a kánikulában.

A földet ezernyi láthatatlan szál köti az Éghez.

A városi kertészet virággruppjai fénylenek a mediterrán naptól, melyből nemcsak Zágráb részesül.

Kanizsa, az archiváltan élő város, **az örökké csordogáló utcai kutak városa.** A kutak fölé hársak hajolnak, a hársak zenéjétől megrészegül a város, **így minden nap ünnepnappá válik**.

Znojemsky cseh sörfőző mester mellett a Teleki utcai néma suszter áll, jobbról szenesek és üvegfúvók jönnek, balról lépdelnek az amerikai olajosok utódai, tisztes iparosok és galambszürkehajú tisztviselők közelednek, és a katonák **– a folyamatosan itt állomásozó katonaság.**

Ezt már a Bátyám magyarázta a vasúti gyaloghídon állva**, amikor a síneket néztük a mélyben**, és vártuk a Pest felől érkező vonatot a 424-es gőzmozdonnyal, mely alighogy túlfutott alattunk, kieresztette a kazán szürkésfehér füstjét.

A füst ottfelejtette magát a város fölött.

Szerettük ezt a pillanatot, belemerültünk a pillanatba.

A Sétakert zöld kupolája alatt a gimnázium igazgatója Weöres Sándor *Psyché* című verseskötetét olvasta. **Mert a városban a költészet órája nem áll meg.**

Folyóiratunk állandó szerzőjének, Mohai V. Lajos József Attila-díjas írónak, költőnek, irodalomtörténésznek, gazdag életművéért és a szülővárosa iránti alkotói elkötelezettségéért Nagykanizsa díszpolgári címet adományozott. A fentiekben a díjazott beszédét olvashatták.